Talo, tila ja paikka

Anonyymi

Sisältö

Tila **4**

Paikka **5**

Modernin valta: paikoista tiloja **6**

Talo pidettynä paikkana **8**

Talo julkisena tilana **9**

Pieni on kaunista **10**

Mitä eroa on talon valtaamisella ja sen vapauttamisella? Tarvitseeko vapaus lisää tilaa vai enemmän paikkoja?

Tila

Tila on hallinnan kohde. Se on joko yksityisen tai julkisen (valtio, kunta, yhdistys, ”hallitus”) omistussuhteen ja rationaalisuuden kautta hallittua. Ihmisten suhde tilaan on yhdentekevä: tila on abstrakti, vieras ja vieraannuttava, tuntemattomien, vieraiden ja yhdentekevien ihmisten ja rakennusten (metsän tapauksessa myös eläinten, puiden ym. otusten) kansoittama. Toiminta tilassa on pääasiassa hyvien tapojen säätelemää pidättyvää käyttäytymistä.

Kamppailut tilan hallinnasta käydään aina tällä yksityisen ja julkisen akselilla. Esimerkiksi mielenosoituksissa ja kadunvaltauksissa on kysymys nimenomaan tilan haltuun ottamisesta, jonkun tilan ja sen käytön hallitsemisesta. Kadunvaltaukset perustellaan tavallisesti julkisen tilan ja julkisen liikenteen puolustamisena kaupunkitilan ja liikenteen yksityistämistä vastaan. Niissä puolustetaan kaupunkitilan hallitsemista julkisen rationaalisuuden keinoin, yksityisen rationaalisuuden koettua mielivaltaa vastaan. Tilan valtaamisella ei siis ole mitään yhteistä vallan kumoamisen kanssa, vaan se puolustaa julkista valtaa yksityistä valtaa vastaan.

Paikka

Jos kaupungissa asuvalle metsänomistajalle metsä tilana merkitsee vain hyödynnettävää resurssia, jota hänen täytyy hallinnoida niin että se tuottaisi mahdollisimman paljon voittoa, niin paikalliselle yhteisölle metsä paikkana on korvaamaton. Se saa esteettisiä ja tunneperäisiä arvoja ja merkityksiä, jotka ovat taloudellisesti mittaamattomia. Paikkaan kiinnittyvä järkeily ei ole länsimaiselle ajattelulle tyypillistä valloittamiseen, hallitsemiseen ja hyödyntavoitteluun perustuvaa järkeä, vaan se on paikkaa pitävää, sitä säilyttävää. Paikasta pitävät siis myös pitävät paikkaa: he eivät halua alistaa sitä yksilöllisen tai yhteiskunnallisen hyödyn tavoittelulle, vaan haluavat käyttää sitä säilyttäen. Paikkaan sitoutunut järki on tasavertainen esteettisyyden, aistillisuuden, empaattisuuden kanssa. Paikallinen järki ei pyri pakottamaan sen enempää tunteita ja aisteja kuin toisia otuksiakaan alaisuuteensa.

Hyödyn tavoitteluun perustuva rationaalinen hallinta, niin yksityinen kuin julkinenkin, näyttää paikan ja sen pitäjien silmin katsottuna aina ulkopuoliselta ja pakottavalta. Ydinjätteen loppusijoittaminen, kaivoksen perustaminen, moottoritien tai uuden kaupunginosan rakentaminen voi julkisen hallinnon ”puolueettoman” selvityksen mukaan olla yhteiskunnan edun kannalta hyvinkin järkevää ja välttämätöntä, mutta mille tahansa jotain paikkaa korvaamattomana pitävälle yhteisölle sietämätöntä.

Modernin valta: paikoista tiloja

Pidetyistä paikoista voidaan haltuunoton keinoin tehdä – ja on tehty – yhdentekevää tilaa. Tämä edellyttää paitsi paikan, myös siitä pitävien ja sitä pitävien yhteisöjen alistamista yksityisen tai julkisen rationaalisuuden ja hallinnon alaisuuteen – mahdollisesti myös heidän häätämistään paikasta hallinnan ja (yksityisen tai julkisen) hyödyntavoittelun edestä. Tässä ei ole juurikaan merkitystä sillä, kuinka despoottisesti tai demokraattisesti tämä omistus ja hallitseminen toteutetaan: se joka tapauksessa syrjäyttää yhteisön yhteisymmärrykseen (konsensukseen) ja jakamiseen perustuvan elämän, asettaen niiden tilalle omistuksen ja hallitsemisen käsitteet ja käytännöt.

Niin keskiajan Euroopassa kuin nykypäivän Amazonasissakin modernisaation ytimessä on paikoissa elävien yhteisöjen paikan haltuunottaminen, ihmisten erottaminen paikasta, sekä paikan ja siitä erotettujen ihmisten alistaminen valloittajan yksityisen tai julkisen hyödyn tavoittelun välineiksi. Modernisaatio tarkoittaa villeille persoonallisuuksille, kaikkien elollisten sisäiselle luonnolle tilaa antaneiden paikkojen ja niitä säilyttäen pitäneiden vallattomien yhteisöjen – sanalla sanottuna pitäjien – valloittamista. Ihmisistä tulee työntekijöitä ja paikoista luonnonvaroja; molemmista tulee yhdentekeviä, hyödynnettäviä resursseja, joiden tuotannon tehokkuutta hallitsee joko julkinen (demokraattinen) tai yksityinen (despoottinen) hallinto. Ihmisten erottaminen pitämistään paikoista ja yhteisöistä ja sitä seurannut paikkojen, ihmisten ja eläinten alistaminen tuotannon välineiksi (yhdentekeviksi luonnonvaroiksi, synnyttäjiksi, orjiksi, palkkatyöläisiksi, tuotanto- ja koe-eläimiksi jne.) massamittakaavassa on luonut niin sosiaalisen, animaalisen kuin ekologisenkin kriisin sellaisena kuin sen nyt mielissämme ja kehoissamme tunnemme.

Pitäjistä ja niiden yhteisymmärrykseen perustuvasta tietoisuudesta erotetuista ihmisistä tulee toisilleen vieraita ja tuntemattomia yksilöitä. Paikallisten ihmisten anti-identiteetti (paikan ja yhteisön kanssa jatkuvassa vuoropuhelussa elävä, epävarma ja toisten sisäiselle luonnolle, erilaisuudelle tilaa antava minä-käsitys) korvataan yksilöllisellä identiteetillä: pysyvyyteen, ikuisuuteen ja varmuuteen pyrkivällä jäykällä minä-käsityksellä, joka rakentaa itseään toisia (”erilaisia”) vastaan. Yksilöllisen identiteetin syvin, vankkumattomin ja usein tiedostamattomin osa on kansansivistyksen ja koululaitoksen tuottama kansallinen identiteetti, joka on välttämätön toisilleen vieraiden ihmisten liittämiseksi keinotekoiseen mielikuvitusyhteisöön, kansalliseen yhteiskuntaan.

Jako yksilöihin ja yhteiskuntaan, samoin kuin jako yksityiseen ja julkiseen valtaan, on modernin vallan tuottamaa. Paikalliset yhteisöt eivät ole olleet individualistisia eivätkä kollektivistisia, niissä ei sen paremmin ole alistettu yhteisöä yksilön edulle kuin yksilöä yhteisönkään edulle. Ne ovat perustuneet mutuaalisuuteen, toisten (ei vain ihmisten) sisäisen arvon ja tahdon keskinäiseen tunnustamiseen ja keskinäiseen apuun. Valloituksen lopettaminen ja vallan kumoaminen merkitseekin sellaisten keskinäisten suhteiden luomista, jotka eivät ole valtasuhteita – ja paikkojen vapauttamista tällaisten suhteiden luomista varten. Sellaiset kysymykset kuin kenellä (millä luokalla, sukupuolella, ikäryhmällä tms.) tai missä (pääkaupungissa, naapurustoissa, työpaikalla)

valta on, tai onko valta yksityistä vai julkista, despoottista vai demokraattista, eivät ole vallan kumoamisen kannalta merkittäviä.

Talo pidettynä paikkana

Talonvaltaukset ovat tapauksia, jotka voidaan perustella joko julkisen tilan luomisena ja haltuunottona tai yhteisöllisenä projektina. Talon valtaamista julkiseksi tilaksi voi hyvällä syyllä kutsua juuri valtaamiseksi: se vallataan julkisen rationaalisuuden hallittavaksi. Jälkimmäisessä tapauksessa sen sijaan on kyseenalaista kutsua tapahtumaa talon valtaukseksi: sen sijaan kyseessä on pikemminkin talon vapauttaminen orastavan yhteisön käyttöön.

Yhteisön käyttöön vapautettu talo muodostuu yhteisölleen pidetyksi, yhteisölliseksi paikaksi, lempipaikaksi. Siihen syntyy tunneside, jonka arvoa ei mitenkään voi perustella rationaalisin tai taloudellisin argumentein. Yhteisöllinen paikka on radikaalisti yhteiskunnan vastainen. Yhteisöllisen paikan vapauttaminen ja luominen on yritys kumota yhteiskunnallisen tilan vieraus ja tuohon vierauteen liittyvän muodollisen, kohteliaan käyttäytymisen pakkovalta.

Vapautetut paikat – olivat ne sitten taloja tai metsiä – ovat paikkoja joissa sekä yksityinen että julkinen valta kumoutuvat. Tällöin yhteisö päättää vapautetun tilan käytöstä ja toiminnasta yhdessä, yhteisymmärryksessä (konsensus); yhteisö päättää toimintaperiaatteet, tuntee vastuunsa, tietää kuinka konflikti- tai kriisitilanteissa toimitaan. Parhaimmillaan toiminta on luonteeltaan spontaania ja sen periaatteita voidaan muuttaa tarvittaessa hyvin joustavasti, muuttuvien tilanteiden mukana eläen. Johtajuus, sikäli kun sitä ilmenee, on aina tilannesidonnaista ja väliaikaista.

Talo julkisena tilana

Jos talo puolestaan vallataan julkiseksi tilaksi, syntyy välittömästi ongelma tilan hallitsemisesta, sen hallinnoimisesta. Siitä voi aluksi tulla rajoittamattoman pääsyn (”open access”) tila, jossa kukaan tai mikään taho ei ole vastuussa, jossa ei ole mitään ohjaavia periaatteita konflikti- tai kriisitilanteiden ratkaisemiseksi ja jossa kukaan ei oikein tiedä kuka tai ketkä asioista päättää. Julkisessa tilassa tai talossa ei toimi vieraantumaton (tai vieraudesta eroon pyrkivä) yhteisö, vaan se on toisilleen väistämättä enemmän tai vähemmän vieraaksi jäävien yksilöiden kohtaamispaikka.

Konfliktien ja ongelmien ratkaisemiseksi julkinen tila tarvitsee muodollista hallintoa, jolla käytännössä on hallitusvalta tilan käytön suhteen. Tällaisen hallituksen valta on väistämättä aina ylivaltaa, joka perustuu yksilöllisen ja yhteisöllisen vastuun luovuttamiseen päättävälle elimelle tai johtaville henkilöille. Johtajuus kiinnittyy tällöin epäpersoonalliseen instituutioon, joka voi delegoida sitä valituille henkilöille. Sen sijaan että johtajuus olisi jotain tarpeen mukaan väliaikaisesti ilmenevää, se muodostuu osaksi johtamaan valittujen henkilöiden identiteettiä.

Pieni on kaunista

Julkiseen käyttöön vallatusta talosta syntyy luontevasti (yhteiskunnallinen) sosiaalikeskus. Tällaista julkista keskusta luonnehtii pyrkimys toiminnan keskittämiseksi ja kasvattamiseksi, mahdollisimman suuren joukon saamiseksi mukaan keskuksen yhteiskunnalliseen toimintaan sekä kenties pyrkimys mahdollisimman laajaan yksimielisyyteen ja yhdenmukaisuuteen elämän ja ajatusten rikkauden kustannuksella. Yhteisöllisten paikkojen vapauttamisessa tavoitteena on sen sijaan lemmen nostattaminen vierauden ylittämiseksi, luottamuksen löytämiseksi ja pelon hälventämiseksi. Nämä ovat välttämättömiä edellytyksiä meihin ohjelmoidun sisäisen kurin, pidättyvän käyttäytymisen ja ”itsehallinnon” vallan kumoamiseksi. Sisäisen pelon vallan kumoaminen puolestaan antaa radikaalissa ja spontaanissa suorassa toiminnassa tarvittavia voimia, luovuutta ja lempeää päättäväisyyttä.

Todellisessa talonvapautustilanteessa ero yhteisöllisen ja julkisen välillä ei tietenkään ole jyrkkä ja yksiselitteinen. Valtauksen takana voi olla väljä yhteisö, joka haluaa talon sekä omaan että julkiseen käyttöön. Omien toimensa ja tavoitteidensa määrittelemiseksi yhteisön pitäisi kuitenkin tehdä itselleen periaatteellisesti selväksi onko kyseessä ensisijaisesti julkinen valtaus vai yhteisöllinen vapauttaminen. Julkinen ja yhteisöllinen toiminta eivät myöskään ole toisiaan poissulkevia, ja julkiset tapahtumat ovat kieltämättä tarpeellisia liikkeen viestin, tai viestien välittämiseksi. Yhteisö voi pitää itsellään vapauden päättää paikan käytöstä, mutta tästä huolimatta pitää paikkaa osan aikaa avoimena myös yleisölle tai tarjota tilaa muille yhteisöille ja yksityisille – varsinkin jos vapautettavista paikoista tai väestä on pulaa.

Jos paikkojen puute ei kuitenkaan ole ongelma, olisi yhteisön kenties parasta keskittyä omaan toimintaansa ja pyrkiä edistämään uusien ryhmien ja yhteisöjen syntyä, sekä kannustaa ja auttaa näitä uusien talojen ja paikkojen vapauttamisessa. Vapaiden paikkojen ja yhteisöjen määrän kasvaessa yhteisöt voivat myös jakaa vastuuta julkisten tapahtumien pitämisessä. Sieninä maailmaan pulpahtelevien vapautettujen paikkojen ja niitä pitävien yhteisöjen rihmastoituminen, keskinäinen solidaarisuus ja tarvittaessa yhteinen puolustautuminen yksityistä ja julkista valtaa vastaan ovat vahvuuksia, jotka yhteiskunnallisilta keskuksilta puuttuvat.

***

Pyrkimys lopulliseen, ikuiseen ja kuolemattomaan muotoon – identiteettiin – on Kulttuuriprojektin luoma, elämän kannalta tuhoisa harha. Yllä olevat tutkielmat – kuten niiden kirjoittajatkin – ovat eläviä luonnoksia. Ne eivät väitä olevansa täydellisiä, eivätkä pyri saavuttamaan missään vaiheessa lopullista, ikuista, pysyvää muotoa. Tutkielmia sopii käyttää sellaisenaan, lainata osin tai muokata vapaasti epäkaupallisiin ja anti-kaupallisiin sekä epäkulttuurisiin ja antikulttuurisiin (vandaalisiin) tarkoituksiin, kunhan mukaan liitetään tämä maininta.

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

Anonyymi
Talo, tila ja paikka

Haettu 5.7.2012 osoitteesta: http://takku.net/article.php/2005051116240211

fi.theanarchistlibrary.org